

Finishing Time for *Mincha*

Is there an absolute requirement to start *Mincha* early enough to finish it before sunset?

4. שולחן ערוך אורח חיים סי' רס"א סעי' ב

יש אומרים שצריך להוסיף מחול על הקודש; וזמן תוספת זה הוא מתחלת השקיעה, שאין השמש נראית על הארץ עד זמן בין השמשות; והזמן הזה שהוא שלושה מילין ורביעי, רצה לעשותו כולו תוספת, עושה.

משנה ברורה שם ס"ק כ

מתחלת השקיעה – הוא דעת רבינו תם וסייעתו, דסבירא להו דשתי שקיעות הן: מתחלה נכסית החמה מעינינו ושוקעת, והוא הנקרא תחלת השקיעה, ושוהה כדי שלושה מילין ורביעי מיל ועדיין יום הוא, ומאז והלאה מתחיל השקיעה שניה, שאז מתחיל להשקע האור לגמרי, והוא נקרא סוף השקיעה, ונמשך זמנה כדי שיעור מהלך שלושת רבעי מיל שהוא אלק וחמש מאות אמות, והוא בין השמשות, ואחר כך יוצאין שלושה כוכבים בינונים שהם סימן ללילה ונמצא שלדעתו מתחלת השקיעה עד צאת הכוכבים היא ארבעת מילין ועיין מה שכתבנו בסמוך דהרבה פוסקים חולקין על זה וסבירא להו דמיד שנתכסה החמה מעינינו הוא בין השמשות שהוא ספק יום ספק לילה:

5. שו"ת שבט הלוי חלק ט סי' מח

שאלה: מי שרגיל להתפלל מנחה רק עד השקיעה המקובלת כשיטת הגאונים והוא נקלע למנין המתפלל לפי שיטת רבינו תם באיחור. האם עליו להמתין ולהצטרף למנין זה כדי להתפלל תפילה בציבור או עליו להתפלל ביחידות לפני השקיעה כמנהגו?

תשובה: אם הוא נוהג לגמרי כהגאונים וצבור זה מתפלל כשכבר ודאי לילה לדעת הגאונים ודאי יתפלל ביחידות, מכל מקום אם הוא עדיין בין השמשות גם להגאונים אפשר לסמוך על פשטות לשון הרמ"א אורח חיים סי' רל"ג סעי' א' דיכול להתפלל על ידי הדחק גם בבין השמשות

1. גמרא, ברכות דף כו ע"א

תפלת המנחה עד הערב; רבי יהודה אומר עד פלג המנחה.

2. שולחן ערוך אורח חיים סי' רל"ג סעי' א

ועיקר זמנה מתשע שעות ומחצה ולמעלה עד הלילה לרבנן, ולרבי יהודה עד פלג המנחה שהוא עד סוף אחת עשרה שעות חסר רביעי... ואסיקנא, דעבד כמר, עבד; ודעבד כמר, עבד; והוא שיעשה לעולם אחד מיניהו... ועכשיו שנהגו להתפלל תפלת מנחה עד הלילה, אין להתפלל תפלת ערבית קודם שקיעת החמה, ואם בדיעבד התפלל תפלת ערבית מפלג המנחה ולמעלה, יצא.... הגה: ולדין במדינות אלו שנוהגין להתפלל ערבית מפלג המנחה, אין לו להתפלל מנחה אחר כך; ובדיעבד או בשעת הדחק, יצא אם מתפלל מנחה עד הלילה, דהיינו עד צאת הכוכבים

3. משנה ברורה שם ס"ק יד

דהיינו עד צאת הכוכבים – לאו דוקא, דערך רבע שעה קודם צאת הכוכבים בודאי בין השמשות הוא לכלול עלמא ואין להתפלל באותו זמן אלא רוצה לומר סמוך לזה... ודע דאף שמהמחבר והרמ"א משמע דלדין דנוהגים להתפלל מעריב אחר צאת הכוכבים מותר להתפלל מנחה אפילו אחר שקיעה עד סמוך לצאת הכוכבים, יש פוסקים רבים שחולקים בזה ודעתם שתפלת המנחה הוא רק קודם שקיעת החמה. ולכן לכתחלה צריך כל אדם לזוהר להתפלל קודם שקיעת החמה דוקא, דהיינו שיגמור תפלתו בעוד שלא נתכסה השמש מעינינו ומוטב להתפלל בזמנה ביחידות מלהתפלל אחר כך בצבור ובדיעבד יוכל לסמוך על דעת המקילים להתפלל אחר שקיעה עד רבע שעה קודם צאת הכוכבים ואך כל מה שיכול להקדים מחוייב להקדים כדי שלא יכנס בספק בין השמשות... אבל לכתחלה בודאי אין לאחר זמן המנחה עד אחר שקיעה וכל שכן שיש לזוהר מאד שלא לאחר עד סמוך לצאת הכוכבים

<<

9. שולחן ערוך אורח חיים סי' קלא סעי' ג

אין נפילת אפים בלילה; ובלילי אשמורת נוהגים ליפול על פניהם, שהוא קרוב ליום.

משנה ברורה שם ס"ק טז, יז

טז [אין נפילת אפים וכו'] – והטעם על פי קבלה – עיין בבית יוסף. ולומר המזמור של נפילת אפים אין חשש אפילו בלילה

יז [בלילה – ולכן אם נמשכה תפלת המנחה עד הלילה, אין נופלין על פניהם, ובין השמשות של לילה נוהגין ליפול.

6. ערוך השולחן אורח חיים סי' קי סעי' ה

ודע שיש מי שאומר דכשהשעה עוברת יתפלל הבינו [מגן אברהם סק"א בשם כנסת הגדולה] ומוזה נראה דסבירא ליה דאם התחיל בתפלה קודם גמר הזמן של תפלה ונמשכה עד אחר הזמן, לא מקרי שהתפלל בזמנו, דהא ודאי כונתו שעתה עדיין לא עבר הזמן, דאם לא כן מאי נפקא מינה, ולכן סבירא ליה שיתפלל הבינו ויסיים בתוך הזמן, אבל כל השמונה עשרה ברכות יסיים אחר הזמן. ולעניות דעתי נראה מתוספות ברכות [ז]. בד"ה שאלמלי דהולכין אחר ההתחלה, ואם התחיל בזמן תפלה מקרי תפלה בזמנה אף על פי שמסיימה לאחר הזמן

7. פסקי תשובות אורח חיים סי' רלג ס"ק ז

אך גם בזה יש לציין כי מצינו לגדולי האחרונים אשר הביאו ראיות שכל שהתחיל ברכה הראשונה דשמונה עשרה בשעה שעדיין תוך זמן תפילה שפיר דמי אף שמסיים כשעבר זמן תפילה, ואשר על כן אם כי בודאי לתתחילה יש להקפיד להתחיל התפילה באופן שמשער שיסיים לפני שיעבור זמן תפילה, מכל מקום בשעת הדחק המקיל לעמוד בתפילה אף שלא יספיק לגמור עד שיעבור זמן התפילה יש לו על מי לסמוך, ובפרט אם מתחיל להתפלל לפני השקיעה, שיוכל לסמוך על כל הני רבוותא (דלעיל אות ו') שהתירו אף להתחיל לאחר השקיעה, וכן ציבור ינהגו כן אף על פי שחזרת הש"ץ כולה תהיה לאחר שקיעת החמה.

8. שולחן ערוך אורח חיים סי' קכד סעי' ב

שלוח צבור שנכנס לבית הכנסת ומצא צבור שהתפללו בלחש, והוא צריך לעמוד לפני התיבה לאלתר, יורד לפני התיבה ומתפלל בקול רם לצבור, ואין צריך לחזור ולהתפלל בלחש. הנה: וכן אם הוא שעת הדחק, כגון שירא שיעבור זמן התפלה, יוכל להתפלל מיד בקול רם, והצבור מתפללין עמו מלה במלה בלחש עד לאחר האל הקדוש, וטוב שיחיה אחד לכל הפחות שיענה אמן אחר ברכת הש"ץ.

משנה ברורה סי' קכד ס"ק ו, ז

ו [שעת הדחק – ובלא שעת הדחק הסכימו הרבה מהאחרונים שלא לעשות כן, כי עיקר התקנה היתה מדינא להתפלל מתחלה בלחש ואחר כך בקול רם:

ז [שיעבור – פירוש שלא יוכל לגמור הש"ץ כל שמונה עשרה ברכות תוך זמן התפילה, בין בשחרית, שיכלה הזמן דארבע שעות, דשוב אין לו שכר תפלה בזמנה... ובין במנחה, דיעבור זמנה לגמרי

10. משנה ברורה סי' רלד ס"ק ז

וכתבו הפוסקים דאם התפללו מנחה סמוך לחשיכה ונמשכו באמירת אבינו מלכנו או שארי תחנונים אחר התפלה עד שחשיכה, אין לומר קדיש תתקבל שהתפלה היתה ביום אחר, אבל אם אירע שהתפלה עצמה (ה) נמשכה בלילה [וכמו תפלת נעילה] אומרים קדיש תתקבל:

שער הציון שם ס"ק ה

(ה) ואפילו אם התפלה נמשכה רק עד צאת הכוכבים נמי מותר, כל שלא כלתה ביום והיה הפסק בינה ללילה